

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Enten – Eller. Første del

Citation: Kierkegaard, Søren: "Enten – Eller. Første del", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 2*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1997, s. III. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ee1-txt-shoot-id9963d547-c2b7-4ce4-bb02-88b2b771f592.pdf> (tilgået 27. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 2

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden. [Læs CC0-erklæringen](#)

2. Donna Elvira

Vi lære denne Pige at kjende af Operaen *Don Juan*, og det vil ikke være uden Betydning for vor senere Undersøgelse at agte paa de Vink om hendes tidligere Liv, som Stykket indeholder. Hun var Nonne, det er fra et Klosters Fred, *Don Juan* har revet hende ud. Herved antydes hendes Lidenskabs uhyre Intensitet. Det var ingen pjattet Tøs fra et Institut, der har lært at elske i Skolen, at coquettere paa Baller; om en Saadan bliver forført har ikke Stort at betyde. *Elvira* derimod er opdragen i Klosterets Tugt, men denne har ikke formaaet at udrydde Lidenskaben, men vel lært hende at undertrykke den og derved at gjøre den endnu heftigere, saasnart den faaer Lov at bryde frem. Hun er et sikkert Bytte for en Don Juan; han vil vide at lokke Lidenskaben frem, vild, ustyrlig, umættelig, kun at tilfredsstille i hans Kjærlighed. I ham har hun Alt og det Forbigangne er Intet, forlader hun ham, da taber hun Alt, ogsaa det Forbigangne. Hun har givet Afkald paa Verden, da viste der sig en Skikkelse, hun ikke kan give Afkald paa, og det er Don Juan. Fra nu af giver hun Afkald paa Alt, for at leve med ham. Jo betydningsfuldere det var, hun forlader, desto fastere maa hun klynge sig til ham; jo fastere hun har omsluttet ham, desto forfærdeligere bliver hendes Fortvivlelse, naar han forlader hende. Hendes Kjærlighed er allerede fra Begyndelsen af en Fortvivlelse; Intet har Betydning for hende, hverken i Himlen eller paa Jorden, uden Don Juan.

I Stykket interesserer *Elvira* os kun forsaavidt hendes Forhold til Don Juan har Betydning for ham. Skulde jeg med faa Ord antyde denne hendes Betydning, saa vilde jeg sige, hun er Don Juans episke Skjæbne, Commandanten er hans dramatiske Skjæbne. Der er i hende et Had, der vil søge Juan i enhver Afkrog, en Ildslue, der vil oplyse det mørkeste Skjul, og skulde hun endda ikke opdage ham, saa er der i hende en Kjærlighed, som vil finde ham. Hun deeltager med de Andre i at forfølge Don Juan, men tænkte jeg mig, at alle Magter vare neutraliserede, hans Forfølgeres Bestræbelser havde hævet hinanden, saa *Elvira* blev ene om Don Juan, og han given i hendes Vold, saa vilde Hadet væbne hende til at myrde ham, men hendes Kjærlighed vilde forbyde det, ikke af Medlidenhed, thi dertil er han hende for stor, og saaledes vilde hun bestandig holde ham i Live, thi dræbte hun ham, da dræbte hun sig selv. Dersom der altsaa i Stykket ikke var andre Kræfter i Bevægelse mod Don Juan end *Elvira*, saa vilde det aldrig ende; thi *Elvira* vilde forhindre Lynet selv, hvis det var muligt, i at ramme ham, for selv at hævne sig, og dog vilde hun atter ikke formaae selv at tage Hævn. Saaledes interesserer hun i Stykket; men vi bekymre os her kun om hendes Forhold til Don Juan, forsaavidt det har Betydning for hende. Hun er Gjenstand for Manges Interesse men paa høist forskjellig Maade. Don Juan interesserer sig for hende, før Stykket begynder, Tilskueren skjænker hende sin dramatiske Interesse, men vi Sorgens Venner, vi følge hende ikke blot til den nærmeste Tvergade, ikke blot det Øieblik, da hun gaaer over Scenen, nei, vi følge hende paa hendes eensomme Veie.

Don Juan har altsaa forført *Elvira* og har forladt hende, det er hurtigt gjort, saa hurtigt, »som en Tiger knække kan en Lillie«; naar der ved Spanien alene staaer 1003, saa kan man deraf see, at Don Juan har Hastværk, og saa nogenlunde beregne Bevægelsens Hurtighed. Don Juan har forladt hende, men der er ingen Omgivelse, hun kan falde afmægtig i Armene paa, hun behøver ikke at befrygte, at Omgivelsen vil slutte sig for tæt om hende, den vil vel vide at aabne Geledderne for at lette hende Afmarschen, hun behøver ikke at befrygte, at Nogen vil afdisputere hende hendes Tab, snarere vil maaskee Een eller Anden paatage sig at demonstrere det. Ene staaer hun og forladt, og ingen Tvivl frister hende; det er klart, at han var en Bedrager, der har berøvet hende Alt og priisgivet hende til Vanære og Skjændsel. Det er imidlertid, æsthetisk talt, ikke det Værste for hende, det frelser hende en kort Tid for den reflekterede Sorg, der visselig er smerteligere end den umiddelbare. Factum er her utvivlsomt, og Reflexionen kan ikke komme til at forvandle det snart til Eet, snart til et Andet. En Marie Beaumarchais kan have elsket en Clavigo ligesaa heftigt, ligesaa vildt og lidenskabeligt, i Forhold til hendes Lidenskab kan det være en aldeles Tilfældighed, at det Værste ikke er skeet, hun kan næsten ønske, at det var skeet; thi da var der dog en Ende paa Historien, da var hun langt stærkere rustet mod ham, men det er ikke skeet. Det Factum, hun har for sig, er langt tvivlsommere, dets egentlige Beskaffenhed bliver altid en Hemmelighed mellem hende og Clavigo. Naar hun tænker paa den kolde Underfundighed, den lumpne Forstandighed, der hører til at bedrage hende saaledes, at det i Verdens Øine faaer er langt mildere Udseende, at hun bliver et Rov for den Deeltagelse, der siger: nu, Herre Gud, Sagen er da ikke saa farlig, kan det oprøre hende, hun kan næsten blive vanvittig ved Tanken om den stolte Overlegenhed, ligeoverfor hvilken hun dog slet Intet har havt at betyde, der har sat hende en Grændse og sagt: hertil og ikke videre. Og dog, det Hele kan jo ogsaa forklares paa en anden Maade, en smukkere Maade. Men alt eftersom Forklaringen bliver en anden, bliver Factum selv et andet. Reflexionen faaer derfor strax nok at gjøre, og den reflekterede Sorg er uundgaelig.

Don Juan har forladt *Elvira*, i samme Nu staaer Alt tydeligt for hende, og ingen Tvivl lokker Sorgen ind i Reflexionens Taleværkelse, hun forstummer i sin Fortvivlelse. Med et eneste Pulsslag gennemstrømmer den hende, og dens Strømning er ud efter, med et Blus gennemskinner Lidenskaben hende og bliver synlig i det Udvortes. Had, Fortvivlelse, Hævn, Kjærlighed, Alt bryder frem, for synligt at aabenbare sig. I dette Øieblik er hun malerisk. Phantasien viser os ogsaa derfor strax et Billede af hende, og det Udvortes er ikke her sat i Indifferens, Reflexionen derover ikke indholdsløs, og dens Virksomhed ikke uden Betydning, idet den vrager og udvælger.

Om hun selv i dette Moment er en Opgave for kunstnerisk Fremstilling, er et andet Spørgsmaal; men saameget er vist, i dette Øieblik er hun synlig og kan sees, naturligviis ikke i den Forstand, at denne eller hiin virkelige Elvira virkelig kan sees, hvad der da som oftest er identisk med at hun ikke sees, men den Elvira, vi tænke os, er synlig i sin Væsenlighed. Om Kunsten er istand til, i den Grad at nuancere Udtrykket i hendes Mine, at Pointet i hendes Fortvivlelse bliver anskueligt, skal jeg ikke afgjøre, men hun lader sig beskrive, og det Billede, som derved viser sig, bliver ikke en blot Byrde for Hukommelsen, der hverken gjør fra eller til, men har sin Gyldighed. Og hvo har ikke seet Elvira! Det var en tidlig Morgen, at jeg i en af Spaniens romantiske Egne foretog en Fodvandring. Naturen vaagnede, Skovens Træer rystede deres Hoveder, og Bladene gned ligesom Søvnens af Øinene, det ene Træ bøiede sig til det andet for at see, om det var opstaaet, og hele Skoven bølgede i den kølige, friske Luftning; en let Taage hævede sig fra Jorden, Solen rev den bort som var det et Teppe, hvorunder den havde hvilet i Natten, og skuede nu som en kjærlig Moder ned paa Blomsterne og paa Alt hvad der var Liv og sagde: staaer op, kjære Børn, Solen skinner allerede. Idet jeg svingede om i en Huulvei, faldt mit Øie paa et Kloster, der laae høit oppe paa Bjergets Spidse, hvortil en Fodsti i mange Krumninger førte op. Mit Sind dvælede derved, saaledes, tænkte jeg, ligger det der, som et Guds Huus fast grundet paa Klippen. Min Fører fortalte, at det var et Nonnekloster, bekjendt for sin strenge Tugt. Min Gang sagtnedes, som min Tanke, og hvad har man ogsaa at haste efter, naar man er Klosteret saa nær. Formodentlig var jeg aldeles gaaet istaae, hvis jeg ikke var bleven vakt ved en hurtig Bevægelse i min Nærhed. Uvilkaarligt vendte jeg mig om, det var en Ridder, der ilede mig forbi. Hvor var han skjøn, hans Gang saa let og dog saa kraftig, saa kongelig og dog saa flygtig, han bøiede Hovedet om, for at see sig tilbage, hans Aasyn saa indtagende og dog hans Blik saa uroligt, det var Don Juan. Iler han til et Stævnemøde eller kommer han derfra! Dog snart var han forsvunden for mit Øie og glemt af min Tanke, mit Blik fæstede sig atter paa Klostret. Jeg hensank atter i Betragtning over Livets Lyst og Klostrets stille Fred, da saae jeg oppe paa Bjerget en qvindelig Skikkelse. Iilsnart hastede hun ned ad Fodstien, men Veien var steil, og det saae bestandigt ud, som om hun styrtede ned af Bjerget. Hun kom nærmere. Hendes Aasyn var blegt, kun hendes Øie flammede forfærdeligt, hendes Legeme var mat, hendes Barm bevægede sig hæftigt, og dog ilede hun hurtigere og hurtigere, hendes Lokker flagrede løst adspalttede for Vinden, men selv den friske Morgenluft og hendes hurtige Gang var ikke istand til at rødme hendes blege Kinder, hendes Nonneslør var sønderrevet og flygtede tilbage, hendes lette hvide Dragt vilde have forraadt Meget for et profant Blik, hvis ikke Lidenskabens i hendes Ansigt havde henledet endog det mest fordærvede Menneskes Opmærksomhed paa sig. Hun ilede mig forbi, jeg vovede ikke at tiltale hende, dertil var hendes Pande for majestætisk, hendes Blik for kongeligt, hendes Lidenskab for høibaaren. Hvor hører denne Pige til? I Klostret? Have disse Lidenskaber hjemme der? - I Verden? Denne Dragt - Hvorfor iler hun? Er det for at skjule sin Skam og Skjendsel eller for at indhente Juan? hun haster hen til Skoven, og den lukker sig om hende og skjuler hende, og jeg seer hende ikke mere men hører kun Skovens Suk. Stakkels Elvira! Skulde Træerne have faaet Noget at vide - og dog, Træerne ere bedre end Menneskene, thi Træerne sukke og tie - Menneskene hvidske.

I dette første Moment lader Elvira sig fremstille, og om end Kunsten egentlig ikke kan befatte sig dermed, fordi det vil være vanskeligt at finde et Udtryks Eenhed, der tillige har alle hendes Lidenskabers Mangfoldighed i sig, saa fordrer Sjælen at see hende. Dette har jeg søgt at antyde ved det lille Billede, jeg i det Foregaaende henkastede; det var nemlig ikke min Mening dermed at have fremstillet hende, men jeg vilde antyde, at det hørte med, at hun beskrevs, at det ikke var et lunefuldt Indfald af mig, men et gyldigt Krav af Ideen. Dog, dette er kun et Moment, og vi maae derfor følge Elvira videre.

Den Bevægelse, der ligger nærmest, er en Bevægelse i Tiden. Hun holder sig paa den i det Foregaaende antydende næsten maleriske Spidse gennem en Række af Tidsmomenter. Derved faaer hun dramatisk Interesse. Med den Hast, med hvilken hun ilede mig forbi, indhenter hun Don Juan. Dette er ogsaa aldeles i sin Orden, thi vel har han forladt hende, men han har revet hende ind med i sit eget Livs Fart, og hun maa naae ham. Naaer hun ham, da vender igjen hele hendes Opmærksomhed sig ud efter, og vi faae endnu ikke den reflekterede Sorg. Hun har tabt Alt, Himlen, da hun har valgt Verden, Verden, da hun tabte Juan. Hun har derfor intetsteds at tye hen uden til ham, kun ved at være i hans Nærhed kan hun holde Fortvivlelsen borte ved enten at overdøve de indre Stemmer ved Hadets og Forbittrelsens Larm, der dog kun lyder med Eftertryk, naar Don Juan er personlig tilstede, eller ved at haabe. Dette Sidste tyder allerede paa, at Momenterne til den reflekterede Sorg ere tilstede, men de kunne endnu ikke faae Tid til at samle sig ind efter. »Først maa hun grusomt overtyses«, hedder det i *Kruses* Bearbejdelse, men denne Fordring forraader fuldkommen den indre Disposition. Er hun ikke ved det Skete overtudet om, at Don Juan var en Bedrager, saa bliver hun det aldrig. Men saalænge hun fordrer et yderligere Beviis, saalænge kan det lykkes hende ved et uroligt, omflakkende Liv, idelig beskæftiget med at forfølge Don Juan, at undgaae den stille Fortvivlelses indre Uro. Paradoxet er allerede for hendes Sjæl, men saalænge hun ved udvortes Beviser, der ikke skulle forklare det Forbigangne men give Oplysning om Don Juans nuværende Tilstand, kan holde Sjælen i Agitation, saalænge har hun ikke den reflekterede Sorg. Had, Forbittrelse, Forbandelser, Bønner, Besværgelser afvexle, men hendes Sjæl er endnu ikke vendt tilbage i sig selv for at hvile i den Betragtning, at hun er bedragen. Udvortes fra venter hun Forklaring. Naar derfor *Kruse* lader Don Juan sige:

er du nu stemt at høre
At troe mit Ord - du som mistænker mig;

Da næsten kan jeg sige usandsynlig
Den Aarsag er, som tvang o. s. v.

saa maa man vel vogte sig for at troe, at hvad der i Tilskuerens Øren lyder som Spot, paa Elvira har saadan Virkning. For hende er denne Tale en Vederqvægelse; thi det Usandsynlige fordrer hun, og hun vil troe det, netop fordi det er usandsynligt.

Idet vi nu lade Don Juan og Elvira støde sammen, saa have vi Valget imellem at lade Don Juan være den Stærkeste eller Elvira. Er han den Stærkeste, da vil hendes hele Optræden Intet faae at betyde. Hun fordrer »et Beviis, for grusomt at overtydes«; han er galant nok til ikke at lade det udeblive. Men hun overtydes naturligviis ikke og fordrer et nyt Beviis; thi det at fordre Beviset er en Lindring, og Uvisheden en Vederqvægelse. Hun bliver da kun et Vidne mere til Don Juans Bedrifter. Men vi kunne ogsaa tænke os Elvira som den Stærkeste. Det skeer sjældent, men af Galanteri for Kjønnen ville vi gjøre det. Hun staaer da endnu i sin fulde Skjønhed, thi vel har hun grædt, men Taarerne have ikke udslukket Øiets Glands, og vel har hun sørget, men Sorgen har ikke udtæret Ungdommens Frodighed, og vel har hun græmmet sig, men hendes Græmmelse har ikke søndernavet Skjønhedens Livskraft, og vel er hendes Kind bleven bleg, men derfor og Udtrykket desto sjæleligere, og vel svæver hun ikke med den barnlige Uskylds Lethed, men hun træder frem med qvindelig Lidenskabs energiske Fasthed. Saaledes træder hun Don Juan imøde. Hun har elsket ham høiere end Alt i Verden, høiere end sin Sjæls Salighed, hun har bortødslet Alt for ham, selv hendes Ære, og han blev utro. Nu kjender hun kun een Lidenskab, det er Had, kun een Tanke, det er Hævn. Saaledes er hun ligesaa stor som Don Juan; thi det at forføre alle Piger er det mandlige Udtryk for det qvindelige, at lade sig forføre eengang af hele sin Sjæl, og nu at hade eller, om man saa vil, elske sin Forfører med en Energi, som ingen Ægteviv har. Saaledes træder hun ham imøde, hun mangler ikke Mod til at vove sig ud mod ham, hun fægter ikke for moralske Principer, hun fægter for sin Kjærlighed, en Kjærlighed, hun ikke begrunder paa Agtelse; hun kæmper ikke for at blive hans Mage, hun kæmper for sin Kjærlighed, og denne nøies ikke med en bodfærdig Troskab, den fordrer Hævn; af Kjærlighed til ham har hun bortkastet sin Salighed, om den bødes hende igjen, vilde hun atter bortkaste den for at hævne sig. En saadan Skikkelse kan aldrig forfeile sin Virkning paa Don Juan. Han veed, hvilken Nydelse der ligger i at indsuge den første Ungdoms fineste og mest duftende Blomst; han veed, at det kun er et Øieblik, og han veed, hvad der følger efter, han har ofte nok seet disse blege Skikkelser saa hurtigt visne, at det næsten var synligt, men her er skeet det Vidunderlige, Lovene for Tilværelsens almindelige Gang ere brudte, en ung Pige har han forført, men hendes Liv er ikke dræbt, hendes Skjønhed ikke affalmet, hun er forvandlet og er skjønnere end nogensinde. Han kan ikke negte det, hun fængsler ham mere end nogensinde nogen Pige har gjort, mere end Elvira selv; thi den uskyldige Nonne var dog trods al sin Skjønhed en Pige som mange andre, hans Forelskelse et Eventyr som mangt et andet, men denne Pige er den Eneste i sit Slags. Denne Pige er bevæbnet, hun skjuler ikke en Dolk paa sit Bryst, men hun bærer en Rustning, ikke synlig, thi hendes Had tilfredsstilles ikke ved Taler og Declamationer, men usynlig, og det er hendes Had. Don Juans Lidenskab vaagner, hun maa endnu engang tilhøre ham, men det skeer ikke. Ja, var det en Pige, der kjendte hans Nederdrægtighed, der hadede ham, skjøndt hun ikke selv var bedragen af ham, da seirede Don Juan, men denne Pige kan han ikke vinde, al hans Forførelse er afmægtig. Om saa hans Stemme var mere indsmigrende end hans egen Stemme, hans Anløb snedigere end hans egne Anløb, han bevægede hende ikke, om Englene bad for ham, om Guds Moder vilde være Brudepige ved Brylluppet, det var forgjæves. Som *Dido* selv i Underverdenen vender sig bort fra *Æneas*, der blev hende utro, saaledes vil hun vel ikke vende sig bort fra ham, men vende sig imod ham endnu koldere end Dido.

Dog denne *Elviras* Sammentræffen med Don Juan er kun et Gjennemgangsmoment, hun gaaer over Scenen, Tæppet falder, men vi, kjære Συμπαρανεχρωμενοι, vi liste os efter hende, thi nu først bliver hun ret egentlig Elvira. Saalænge hun er i Nærheden af Don Juan, er hun fra sig selv, naar hun kommer til sig selv, da gjælder det om at tænke Paradoxet. At tænke en Modsigelse skal tiltrods for alle den nyere Philosophies Forsikringer og dens unge Tillægs dumdristige Mod, altid være forbundet med store Vanskeligheder. En ung Pige vil man vel tilgive, at hun finder det vanskeligt, og dog er det denne Opgave, der er sat hende, at tænke, at den, hun elsker, var en Bedrager. Dette har hun tilfældes med *Marie Beaumarchais*, og dog er der en Forskjel mellem den Maade, paa hvilken de, hver især, komme til Paradoxet. Det Factum, Marie havde at knytte sig til, var i sig selv saa dialektisk, at Reflexionen med hele sin Concupiscens strax maatte gribe det. Med Hensyn til Elvira synes det factiske Beviis for, at Don Juan var en Bedrager, saa evident, at det ikke let sees, hvorledes Reflexionen kan faae fat deri. Den griber derfor Sagen an fra en anden Side. Elvira har tabt Alt, og dog ligger der et heelt Liv for hende og hendes Sjæl fordrer en Tærepenging at leve af. Her viser sig nu to Muligheder, enten at gaae ind under ethiske og religiøse Bestemmelser, eller at bevare sin Kjærlighed til Juan. Gjør hun det Første, da ligger hun udenfor vor Interesse, vi lade hende med Fornøielse træde af i en Magdalene-Stiftelse eller hvor hun ellers vil. Imidlertid vil dette formodentlig ogsaa falde hende vanskeligt, thi for at det skal blive hende muligt maa hun først fortvivle; hun har eengang kjendt det Religiøse, og anden Gang gjør det store Fordringer. Det Religiøse er overhovedet en farlig Magt at indlade sig med, den er nidkjær paa sig selv og lader sig ikke spotte. Da hun valgte Klostret, da fandt maaskee hendes stolte Sjæl en riig Tilfredsstillelse deri; thi man sige hvad man vil, ingen Pige gjør dog et saa brilliant Parti som den, der formæler sig med Himlen; og nu derimod, nu skal hun bodfærdig vandre tilbage i Anger og Ruelse. Dertil kommer, at det dog altid bliver et Spørgsmaal, om hun kan finde en Præst, der med samme Fynd kan

forkynde Angerens og Ruelsens Evangelium, som Don Juan har forkyndt Lystens glade Budskab. For altsaa at frelse sig for denne Fortvivlelse, maa hun holde fast ved Don Juans Kjærlighed, Noget, der falder hende saameget desto lettere, da hun dog endnu elsker ham. Et Tredie er utænkeligt; thi at hun skulde kunne træste sig ved et andet Menneskes Kjærlighed, det vilde være endnu rædsommere end det Rædsomste. For sin egen Skyld altsaa maa hun elske Don Juan; det er Nødværge, der byder hende det, og dette er Reflexionens Spore, der tvinger hende at stirre paa dette Paradox, om hun kan elske ham, uagtet han bedrog hende. Hver Gang da Fortvivlelsen vil gribe hende, da tyer hun ind i Mindet om Don Juans Kjærlighed, og for ret at finde sig vel i dette Tilholdssted frister det hende til at tænke, at han ingen Bedrager er, om hun end gjør dette paa forskjellig Maade; thi en Qvindes Dialektik er mærkværdig, og kun den, der har havt Leilighed til at iagttage, kun han kan eftergjøre den, hvorimod selv den største Dialektiker, der har levet, kunde speculere sig gal paa at frembringe den. Jeg har imidlertid været saa heldig at kjende et Par aldeles udmærkede Exemplarer, med hvem jeg har gennemgaaet et fuldstændigt dialektisk Cursus. Besynderligt nok, man skulde troe, snarest at finde dem i Hovedstaden, thi Larmen og Folkemængden skjuler Meget, imidlertid er det dog ikke saa, det vil sige, naar man vil have ædle Species. I Provindserne, i Smaakjøbstæder, paa Herregaarde træffer man de skjønneste. Den, jeg her nærmest tænker paa, var en svensk Dame, en adelig Frøken. Hendes første Elsker kan ikke med større Hæftighed have attraaet hende end jeg, hendes anden Elsker, stræbte at forfølge hendes Hjertes Tankegang. Imidlertid skylder jeg Sandheden at tilstaae, at det ikke var min Skarpsindighed og Kløgt, der ledte mig paa Sporet, men en tilfældig Omstændighed, som det vilde være for vidtløftigt her at fortælle. Hun havde levet i *Stockholm*, der havde hun lært en fransk Greve at kjende, for hvis troløse Elskværdighed hun blev et Offer. Endnu staaer hun levende for mig. Den første Gang, jeg saae hende, gjorde hun egentlig ikke noget Indtryk paa mig. Hun var endnu smuk, med et stolt og fornemt Væsen, hun talte ikke Meget, og jeg var formodentlig reist igjen ligesaa klog som jeg var kommen, hvis ikke et Tilfælde havde gjort mig til Medvider i hendes Hemmelighed. Fra det Øieblik af fik hun Betydning for mig; hun gav mig et saa levende Billede af en Elvira, at jeg ikke kunde blive kjed af at see paa hende. En Aften var jeg i et større Selskab med hende, jeg var kommen før hun, havde allerede ventet noget, da traadte jeg hen til Vinduet for at see, om hun ikke kom, og et Øieblik efter holdt hendes Vogn udenfor Døren. Hun steg ud, og strax hendes Klædedragt gjorde et besynderligt Indtryk paa mig. Hun havde en tynd og let Silkekaabe paa, næsten som den Domino, i hvilken Elvira i Operaen viser sig ved Ballet. Hun traadte ind med en fornem Værdighed, som virkelig imponerede, hun var iført en sort Silkekjole, hun var i høieste Grad smagfuldt paaklædt og dog ganske simpelt, intet Smykke prydede hende, hendes Hals var ubedækket, og da hendes Hud var hvidere end Sne, har jeg ikke let seet saa skøn en Modsætning som den mellem hendes sorte Silkekjole og hendes hvide Barm. Man seer ofte nok en bar Hals, men saa sjelden seer man en Pige, der virkelig har Barm. Hun neiede for hele Selskabet, og da derpaa Huusherren traadte til for at hilse paa hende, neiede hun meget dybt for ham, men skjøndt hendes Læber aabnede sig til et Smil, hørte jeg dog ikke et Ord af hende. For mig var hendes Optræden i høieste Grad sand, og jeg, som var hendes Medvider, anvendte i mit stille Sind de Ord paa hende, der ere sagte om Oraklet: οὔτε λέγει οὔτε χροῦται, ἀλλὰ σημαίνει. Af hende har jeg lært Meget og blandt Andet ogsaa fundet den lagttagelse bestyrket, jeg oftere har gjort, at Mennesker, der gjemme paa en Sorg, i Tidens Løb faae et enkelt Ord eller en enkelt Tanke, hvormed de for dem selv og for den Enkelte, de have indviet deri, kunne betegne Alt. Et saadant Ord eller en saadan Tanke er ligesom et Deminutivum i Forhold til Sorgens Vidtløftighed, den er ligesom et Dægge-Navn, man til daglig Brug betjener sig af. Ofte staaer det i et aldeles tilfældigt Forhold til det, det skal betegne, og skylder næsten altid et Tilfælde sin Oprindelse. Efterat jeg havde vundet hendes Fortrolighed, efterat det var lykkedes mig at beseire hendes Mistro mod mig, fordi et Tilfælde havde givet hende i min Magt, efterat hun havde fortalt mig Alt, gennemgik jeg ofte med hende den hele Scala af Stemninger. Var hun derimod ikke oplagt dertil og dog vilde antyde for mig, at hendes Sjæl var beskæftiget med Sorgen, saa tog hun mig i Haanden, saae paa mig og sagde: *Jeg var slankere end et Siv, han* herligere end Cederen paa Libanon. Hvorfra hun havde disse Ord veed jeg ikke; men jeg er overbeviist om, at naar engang Charon kommer med sin Baad for at sætte hende over i Underverdenen, saa vil han i hendes Mund ikke finde den befalede Obol, men disse Ord paa hendes Læber: *Jeg var slankere end et Siv, han* herligere end Cederen paa Libanon!

Elvira kan altsaa ikke opdage Don Juan, og nu maa hun see til, ene at finde ud af hendes Livs Forvikling, hun maa komme til sig selv. Hun har forandret Omgivelse, og saaledes er ogsaa den Hjælp fjernet, der dog maaskee vilde have bidraget Noget til at lokke Sorgen ud efter. Hendes nye Omgivelse kjender Intet til hendes tidligere Liv, ahner Intet; thi hendes Ydre har intet Paafaldende eller Mærkværdigt, intet Sorgens Mærke, intet Skildt, der averterer Folk om, at her sørges. Hun kan beherske ethvert Udtryk, thi Tabet af hendes Ære kan vel lære hende det; og om hun end ikke sætter stor Priis paa Menneskenes Omdømme, saa kan hun idetmindste frabede sig deres Condolance. Saaledes er nu Alt i sin Orden, og hun kan regne temmelig sikkert paa at gaae Livet igjennem uden at vække Mistanke hos den nysgjærrige Hob, der i Almindelighed er ligesaa dum som den er nysgjærrig. Hun er da i lovlig og upaatalt Besiddelse af sin Sorg, og kun hvis hun skulde være saa uheldig at støde sammen med en Smugler af Profession, kun da har hun en nærmere Visitation at befrygte. Hvad foregaaer der vel i hendes Indre? Sørger hun? Om hun gjør! Men hvorledes skal man betegne denne Sorg? Jeg vilde kalde den Nærings sorg; thi Menneskets Liv bestaaer jo dog ikke alene i Mad og Drikke; ogsaa Sjælen fordrer at underholdes. Hun er ung, og dog er hendes Livsforraad opbrugt, men deraf følger ikke, at hun dør. I denne Henseende er hun hver Dag bekymret for den Dag imorgen. Hun kan ikke lade være at elske ham, og dog bedrog han hende, men bedrog han hende,

saa har jo hendes Elskov tabt sin nærende Kraft. Ja, havde han ikke bedraget hende, havde en høiere Magt revet ham bort, da var hun jo saa vel forsørgt som nogen Pige kan ønske sig det; thi Mindet om Don Juan var adskilligt Mere end mangel levende Ægtemand. Men naar hun opgiver sin Elskov, saa er hun jo bragt til Bettelstaven, saa maa hun vende tilbage til Klostret til Spot og Skjændsel. Ja kunde hun endda for dette købe sig hans Kjærlighed igjen! Saaledes lever hun hen. Den Dag, der er den nærværende, synes hun endnu, hun kan udholde det, der er endnu en Rest at leve af; men den næste Dag, den frygter hun for. Da overveier hun atter og atter, hun griber enhver Udvei, og dog finder hun ingen, og saaledes kan hun aldrig komme til at sørge sammenhængende og sundt, fordi hun bestandig søger, hvorledes hun skal sørge.

»Glemme ham vil jeg, udrive hans Billede af min Sjæl, randsage vil jeg mig selv som en fortærende Ild, og hver Tanke, der tilhører ham, skal udbrændes, først da kan jeg frelses, det er Nødværge, udriver jeg ikke enhver, endog den fjerneste Tanke om ham, da er jeg fortabt, kun saaledes kan jeg værne om mig selv. Om mig selv – hvad er dette mit Selv, Usselhed og Elendighed, min første Kjærlighed blev jeg utro og nu skulde jeg gjøre det godt igjen ved at blive min anden utro?«

»Nei, jeg vil hade ham, kun deri kan min Sjæl finde Tilfredsstillelse, kun deri kan jeg finde Hvile og Beskæftigelse. Jeg vil flette en Forbandelses-Krands af Alt hvad der erindrer mig om ham, og for hvert Kys siger jeg: Forbandet være Du, og for hver Gang han har omfavnet mig: Ti Gange forbandet være Du, og for hver Gang han svor, at han elskede mig, skal jeg sværge, at jeg vil hade ham. Dette skal være min Gjerning, mit Arbeide, dertil indvier jeg mig; fra Klostret er jeg jo vant til at bede min Rosenkrands, og saaledes bliver jeg dog en Nonne, der beder aarle og silde. Eller skulde jeg maaskee nøies med, at han engang har elsket mig, jeg skulde maaskee være en klog Pige, der ikke med stolt Foragt kastede ham bort, nu da jeg veed, at han er en Bedrager, jeg skulde maaskee være en god Huusmoder, der økonomisk vidste at strække det Lidet saa langt som muligt. Nei, jeg vil hade ham, kun derved kan jeg løsrive mig fra ham og vise mig selv, at jeg ikke trænger til ham. Men skylder jeg ham da Intet, naar jeg hader ham? Lever jeg da ikke af ham? thi hvad er det, der nærer mit Had uden min Kjærlighed til ham?«

»Han var ingen Bedrager, han havde ingen Forestilling om, hvad en Qvinde kan lide. Hvis han havde havt det, da havde han ikke forladt mig. Han var en Mand, var sig selv nok. Er det da en Trøst for mig? Visselig, thi min Lidelse og min Qval beviser mig, hvor lykkelig jeg har været, saa lykkelig saa han ingen Forestilling har derom. Hvorfor klager jeg da, fordi en Mand ikke er som en Qvinde, ikke saa lykkelig som hun, naar hun er lykkelig, ikke saa ulykkelig som hun, naar hun er grændseløs ulykkelig, fordi hendes Lykke var uden Grændse.«

»Bedrog han mig? Nei! havde han lovet mig Noget? Nei. Min Juan var ingen Frier; ingen stakkels Hønsetyv, for Sligt nedværdiger en Nonne sig ikke. Han anholdt ikke om min Haand, han rakte mig sin, jeg greb den, han saae paa mig, jeg var hans, han aabnede sin Favn, jeg tilhørte ham. Jeg sluttede mig til ham, som en Plante slyngede jeg mig om ham, jeg hvilede mit Hoved til hans Bryst og skuede ind i dette almægtige Aasyn, hvormed han beherskede Verden, og som dog hvilede paa mig, som om jeg var den hele Verden for ham; som et diende Barn indsugede jeg Fylde og Riigdom og Salighed. Kan jeg forlange Mere? Var jeg ikke hans? Var han ikke min? Og om han ikke var det, var jeg derfor mindre hans? Da Guderne vandrede paa Jorden og forelskede sig i Qvinder, bleve de da de Elskede troe? Og dog falder Ingen paa at sige, at de bedrog dem! Og hvorfor ikke, fordi man vil, at en Pige skal være stolt af at have været elsket af en Gud. Og hvad er vel alle Olympens Guder mod min Juan. Og jeg skulde ikke være stolt, jeg skulde nedværdige ham, jeg skulde fornærme ham i min Tanke, tillade den at tvinge ham ind i de trange usle Love, der gjælde for almindelige Mennesker? Nei, jeg vil være stolt af, at han har elsket mig, han var større end Guder, og jeg vil hædre ham ved selv at gjøre mig til Intet. Elske ham vil jeg, fordi han tilhørte mig, elske ham, fordi han forlod mig, og endnu bestandig er jeg hans, og jeg vil gjemme, hvad han bortødsler.«

»Nei, jeg kan ikke tænke paa ham; hver Gang jeg vil erindre ham, hver Gang min Tanke nærmer sig til det Skjul i min Sjæl, hvor hans Minde boer, da er det, som begik jeg en ny Synd; jeg føler en Angst, en uudsigelig Angst, en Angst som den, jeg fornåm i Klostret, naar jeg sad i min eensomme Celle og ventede ham, og Tankerne forfærdede mig: Priorindens strænge Foragt, Klostrets forfærdelige Straf, min Brøde mod Gud. Og hørte dog ikke denne Angst med? Hvad var min Kjærlighed til ham uden den! Han var jo ikke viet til mig, vi havde ikke modtaget Kirkens Velsignelse, Klokkeren havde ikke ringet for os, Hymnen ikke lydt, og dog, hvad var al Kirkens Musik og Festlighed, hvorledes skulde den formaae at stemme mig i Sammenligning med denne Angst! – Men da kom han, og Angstens Disharmoni opløste sig i den saligste Trygheds Harmoni, og kun sagte Zittringer bevægede vellystigt min Sjæl. Skulde jeg da frygte denne Angst, erindrer den mig ikke om ham, er den ikke Bebudelsen af hans Komme? Hvis jeg kunde erindre ham uden denne Angst, da erindrede jeg ham jo ikke. Han kommer, han byder Stilhed, han behersker Aander, der ville rive mig fra ham, jeg er hans, salig i ham.« –

Dersom jeg vilde tænke mig et Menneske i Havsnød, ubekymret for sit Liv, at forblive ombord, fordi der var Noget, han vilde frelse og ikke kunde frelse, fordi han var raadvild om, hvilket han skulde frelse, saa har jeg et Billede af *Elvira*; hun er i Havsnød, hendes Undergang nærmer sig, men det bekymrer hende ikke, det bemærker hun ikke, hun er raadvild om hvad hun skal frelse.